

ПОГЛЕД КЪМ МНОГОЛИКИЯ КИТАЙ

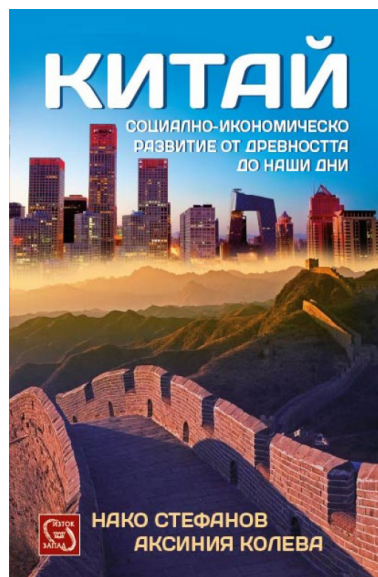
Стефанов, Н. & Колева, А. (2015). *Китай. Социално-икономическо развитие от древността до наши дни*. София: Изток – Запад. 656 стр.
ISBN: 978-619-152-568-3

Гъ Джъцянь

Директор от китайска страна на Институт „Конфуций“ – София

Монографията „Китай – социално-икономическо развитие от древността до наши дни“ с автори Нако Стефанов и Аксиния Колева излезе на бял свят и на „създа“ на заинтересуваната аудитория. Това е фундаментален труд с общ обем 656 страници. Разделен на девет глави, той включва темите за икономическото развитие на Китай – от древността до сблъсъка със Запада в началото на XIX век; икономиката на Китай в епохата на политически хаос и обществен упадък от началото на XIX до средата на XX век; икономическото развитие на Китайската народна република по пътя на социализма; начало и развитие на стопанските реформи в Китай от края на 70-те до края на 80-те години на XX век; разгръщане на реформения процес в икономиката на Китай през 90-те години на XX век. Разгледани са също формирането на Китай като глобална икономическа сила в началото на XXI век, икономиката на КНР и глобалната криза – за търсените отговори и намираните решения, социално-икономическото развитие на КНР – предизвикателствата, проблемите и перспективите, както и политически и геополитически параметри на социално-икономическото развитие на КНР.

Като се съди по съдържанието, може определено да се каже, че целите на този труд са да даде възможност на учащи се и специалисти в сферата на Източна Азия, и особено китаисти, също така и на студенти, докторанти,

изследователи и преподаватели в областта на световната икономика, история, география и политика, но и на най-широка аудитория, интересуваша се от горните въпроси, да се запознаят в дълбочина с икономическите процеси в Китай от древността до наши дни. Особен акцент е поставен върху една безспорно изключително актуална тема, която е обект на мащабни изследвания в редица страни, каквато е Китайската народна република след реформите – от края на 70-те и началото на 80-те години на XX век до днес, началото на второто десетилетие на XXI век.

Несъмнено подобна работа се нуждае от солидна литература, на базата на която да се създаде обективна картина на станалото и ставащото и да се формират достоверни варианти във връзка с прогнозите за бъдещето. Основни източници, ползвани при написването на предлаганата разработка, са оригинални документи на китайски език на държавното ръководство и ръководството на Китайската комунистическа партия (ККП), чиято водеща роля при осъществяването на реформите и управлението на социално-икономическия процес е безспорна; ежедневник „Женмин жибао“ и други водещи издания на китайската партийно-политическа преса; трудове и разработки на водещи руски китайисти, а също така на руски изследователи на Източна Азия и света; работите на известни западни изследователи, преди всичко американски, които особено през последните десетилетия най-активно разработват „китайската тема“, включително видни представители на американската политическа мисъл, като Х. Кисинджър и Зб. Бжежински; водещи западни информационни агенции – „Блумбърг“ и други, както и икономически издания; интернет и други.

Като изхождаме от предложения текст, може да съдим, че ключовата методология, използвана при написването на монографията, включва различни подходи, сред които:

– структурно-системния подход, който позволява да се проследи китайската икономика и вчера, и днес като сложна система със специфична вътрешна структура, подчинена на конкретна логика и работеща на основата на определени принципи, които ѝ позволяват да действа като едно цяло. От друга страна, това цяло е част от една по-голяма система – глобалната икономика, подчиняваща се на комплекс от тенденции, създаващи динамични взаимодействия с икономиката на Китай;

– сравнително-аналитичен подход – сравнението е основен начин за получаване на нови знания за обекта на изследване, поради което сравнително-аналитичният подход е несъмнено базов инструмент в даденото изследване;

– геополитическите и геоекономическите платформи, които разглеждат територията като обективна среда за обществено-политическа и стопанска дейност на човека и различните човешки общности. В този смисъл, териториално-географският фактор, който има свои закономерности на функциониране, е сред ключовите, които, форматират социално-икономическите, политически-

те, социокултурните и прочее процеси на развитие както в план международни взаимодействия, така и в план вътрешна динамика на дадена човешка общност. Казано по друг начин, става дума за един неразривен синтез между съответната човешка общност и земното пространство на нейното съществуване във времето. По този начин Китай, като икономика и общество, се вижда през призмата на тясната връзка с територията на неговото възникване, динамика и перспективи;

– историческия подход – не бихме разбрали дадено явление, ако не разгледаме неговата история – възникване, развитие и край. В случая китайската икономика, нейните особености и различни тенденции се проследяват през конкретните етапи на историческата динамика на Китай;

– цивилизационния подход – същият може да бъде разглеждан двойко – от една страна, в своя общокултурен контекст, а от друга страна, в своя технологически формат, т.е. наличието на различни технологически начини на производство като един от основните фактори, които влияят върху социално-икономическата динамика. От тази гледна точка, икономиката на Китай се разглежда не просто като един постоянно движещ се феномен, но в рамките на това движение се виждат качествени етапи – доиндустриален, индустриален и постиндустриален етап, при това конкретното технологическо движение се конституира в т.нар. „технологически вълни“;

– несъмнено в дадената монография присъства и формационният подход, т.е. разбирането, че човешкото общество се развива в рамките на обществено-икономически формации, сменящи се в историческото време. В случая със съвременен Китай формационният подход е методологическа база за оценка на актуалното му състояние и участие в дискусиата дали става дума за капиталистическо, или за социалистическо общество, за някаква преходна форма и в каква посока е преходът.

Убедени сме, че тази широка панорама на стопанските, но също така и на социалните и политическите процеси в Китай, ще спомогне за разбирането и осмислянето на икономическото развитие на Китай както в миналото, така и днес. На практика, пред заинтересувания български читател е представена тематична енциклопедия на икономиката на Китай. Това дава възможност да се надникне в най-разнообразни „кътчета“ на китайския икономически живот – селско стопанство, занаяти, промишленост, услуги, финанси, вътрешна и външна търговия, иновационно-технологическа динамика.

Всички тези области са интегрирани по съответния начин, в резултат на което се е получила завладяваща дори за обикновения читател картина. В заключение ще обобщим нашата оценка за монографията чрез следните изводи.

– Със своя задълбочен и всестранен анализ на стопанското развитие на Китай от най-дълбока древност до днес монографията запълва една празнина в литературата на български език по темата и по този начин представлява своеобразен пионер.

– Монографията импонира със своите оценки по дискуссионни теми, като например как да бъде възприеман съвременен Китай. Авторите определено поддържат тезата за Китай като социалистическа страна, а икономиката ѝ – като „модел на пазарен социализъм“.

– Монографията представлява своеобразен мост между България и Китай предвид нуждата от осъществяване на хармонично развитие на взаимоотношенията и взаимодействията между нашите два народа и страни, защото без знания един за друг подобно развитие ще бъде, ако не невъзможно, то много трудно.

И накрая ще изразим нашето съгласие с казаното в заключението на монографията, че „несъмнено по пътя, по който върви днес Китай, не всичко е свършено, има трудности, заблуди, грешки и провали. Всяко ново постижение е повод не само за удовлетворение, но и източник на нови проблеми и противоречия. Възходящото движение напред на КНР нерядко предизвиква идващо „отстрани“ неразбиране, критики, завист и даже озлобление. Но Китай продължава да върви по своя път и да решава проблемите. А това е най-важното!“.

A VIEW OVER THE DIFFERENT FACES OF CHINA

✉ **Prof. Ge Zhiquiang**

Confucius Institute

Sofia, Bulgaria

E-mail: gezhiquiang51@hotmail.com